

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ, ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΙΦΟΡΙΑ**

Περί αμπέλου λόγος:

Σημασία της αμπελοκαλλιέργειας και αιφώρες πρακτικές της

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το πρόγραμμα αυτό προσφέρεται για τους/τις μαθητές/μαθήτριες της Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.

Το πρόγραμμα είναι μονοήμερο (9:00 - 13:30), αλλά μπορεί να επεκταθεί μέχρι τις 16:30.

Σημείωση 1: Το πρόγραμμα που παρουσιάζεται πιο κάτω εκτείνεται μέχρι τις 13:30. Σε περίπτωση που η ομάδα επιθυμεί την επέκτασή του μέχρι τις 16:30, τότε αυτό μπορεί να επεκταθεί με επιπλέον ανατροφοδοτικές δραστηριότητες, μετά από συνεννόηση των συνοδών εκπαιδευτικών με το προσωπικό του ΚΠΕ.

Σημείωση 2: Σε συνεργασία με το προσωπικό του ΚΠΕ και τους/τις συνοδούς εκπαιδευτικούς, το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, μπορεί να αναπροσαρμοστεί και να διαφοροποιηθεί ως προς τις δραστηριότητες και τον τρόπο ανάπτυξής του, με βάση τις ανάγκες της κάθε ομάδας. Το πρόγραμμα και οι δραστηριότητες που παρουσιάζονται πιο κάτω είναι ενδεικτικές.

Σημείωση 3: Στο ΚΠΕ λειτουργεί κυλικείο.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι μαθητές/μαθήτριες αναμένεται να:

- Εντοπίσουν τις περιοχές αμπελοκαλλιέργειας στην Κύπρο και να προσδιορίσουν τα κοινά χαρακτηριστικά τους.
- Οριοθετήσουν την κοινότητα Κοιλανίου σε χάρτη της Κύπρου και να εντοπίσουν κρασοχώρια με τα οποία γειτνιάζει.
- Αναφέρουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την αμπελοκαλλιέργεια.
- Αναγνωρίσουν τη σημασία της αμπελοκαλλιέργειας για τις τοπικές κοινωνίες.
- Εντοπίσουν τις συνέπειες που προκύπτουν από την εγκατάλειψη της αμπελοκαλλιέργειας στην τοπική κοινωνία, στην οικονομία και στο περιβάλλον.
- Ονομάζουν και να συγκρίνουν τις κυπριακές ποικιλίες αμπελιού.
- Ορίζουν τα πλεονεκτήματά των τοπικών ποικιλιών αμπελιού έναντι των εισαγόμενων ποικιλιών.
- Μελετήσουν τα χαρακτηριστικά του αμπελώνα (έδαφος, φυτό) κάνοντας μετρήσεις.
- Γνωρίσουν τα στάδια και τις σύγχρονες πρακτικές αμπελοκαλλιέργειας και να τις αντιπαραβάλλουν με τις παραδοσιακές πρακτικές.
- Προβληματιστούν ως προς τις πρακτικές που εφαρμόζονται στην καλλιέργεια του αμπελώνα σε σχέση με τις αρχές της αιφωρίας και να εντοπίσουν τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον.
- Αναπαριστούν τη διαδικασία της αμπελοκαλλιέργειας και να την ερμηνεύουν ως ένα σύστημα εισροών – εκροών.

- Αντιπαραβάλλουν τις πρακτικές που εφαρμόζονται στην αμπελοκαλλιέργεια με το οικολογικό αποτύπωμα του αμπελώνα.
- Αποκτήσουν δεξιότητες συλλογής δεδομένων, ανάλυσης, συζήτησης μέσα από συνέντευξη.
- Γνωρίσουν τα αμπελουργικά προϊόντα.
- Περιγράφουν τη διαδικασία παρασκευής αμπελουργικών προϊόντων συμμετέχοντας σε μία από αυτές.
- Αναγνωρίσουν τη διατροφική αξία του σταφυλιού και την ανάγκη υιοθέτησης παράγωγων προϊόντων του αμπελιού στο ημερήσιο διατροφολόγιό τους.
- Αναγνωρίσουν τη σημασία της τοπικής παραγωγής αμπελουργικών προϊόντων για τον βιοπορισμό των κατοίκων και γενικότερα για την οικονομική και κοινωνική ευμάρεια της κοινότητας Κοιλανίου.
- Προβληματιστούν ως προς τις επιπτώσεις που προκύπτουν από την εγκατάλειψη της αμπελοκαλλιέργειας στις βιοτεχνίες παραδοσιακών αμπελουργικών προϊόντων.
- Προτείνουν αλλαγές στις διαδικασίες και στις πρακτικές που εφαρμόζονται στην αμπελοκαλλιέργεια και στην παρασκευή των αμπελουργικών προϊόντων ως προς την κατεύθυνση της αειφορίας.

ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

9:00 – 9:30

Άφιξη και καλωσόρισμα στο ΚΠΕ Κοιλανίου

Συζήτηση για το πρόγραμμα και για τους κανόνες που διέπουν την εφαρμογή του.

9:30 – 9:45

Παρασκευή παλουζέ

Οι μαθητές/μαθήτριες γνωρίζουν το παραδοσιακό αμπελουργικό έδεσμα και συμμετέχουν στη διαδικασία παρασκευής του.

9:45 – 10:15

Ιστορική αναδρομή αμπελοκαλλιέργειας

Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται για την παράδοση αιώνων που έχει η Κύπρος στην αμπελοκαλλιέργεια.

Το μοναδικό κυπριακό αμπελοτόπι - Αμπελουργικές περιοχές

Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν χάρτη της Κύπρου και εντοπίζουν τις κυριότερες αμπελουργικές περιοχές της. Οριοθετούν την κοινότητα Κοιλανίου και εντοπίζουν άλλα κρασοχώρια με τα οποία συνορεύει.

Η αμπελοκαλλιέργεια στο Κοιλάνι και στην ευρύτερη περιοχή - Αδυναμίες και προβλήματα

Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν αεροφωτογραφίες της κοινότητας Κοιλανίου και της ευρύτερης περιοχής των κρασοχωριών, εντοπίζουν κοινά χαρακτηριστικά τους και τα διασυνδέουν με την ανάπτυξη της αμπελοκαλλιέργειας. Συζητούν ως προς τους φυσικούς παράγοντες που επιδρούν στην αμπελοκαλλιέργεια. Εντοπίζουν αδυναμίες και προβλήματα της αμπελοκαλλιέργειας σήμερα.

Σημασία της αμπελοκαλλιέργειας

Οι μαθητές/μαθήτριες αναγνωρίζουν τον διαχρονικό ρόλο και τη σημασία της αμπελοκαλλιέργειας στην τοπική κοινωνία και εντοπίζουν τις συνέπειες της εγκατάλειψής της στην κοινότητα Κοιλανίου.

Γνωριμία με τις ποικιλίες αμπελιού

Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται σχετικά με τις κατηγορίες και τις ποικιλίες αμπελιού που καλλιεργούνται στην Κύπρο. Ορίζουν τα πλεονεκτήματά τους έναντι των εισαγόμενων ποικιλιών.

Παρατηρούν και συγκρίνουν τσαμπιά σταφύλι ποικιλιών αμπελιού που καλλιεργούνται στο Κοιλάνι και στην ευρύτερη περιοχή (μέγεθος - σχήμα - πυκνότητα τσαμπιού, χρώμα - μέγεθος - σχήμα - υφή ρώγας).

Στάδια και πρακτικές αμπελοκαλλιέργειας

Οι μαθητές/μαθήτριες γνωρίζουν τα στάδια της αμπελοκαλλιέργειας, τις σύγχρονες πρακτικές που χρησιμοποιούνται και τις αντιπαραβάλλουν με τις παραδοσιακές πρακτικές.

Ετοιμασία για μελέτη πεδίου σε αμπελώνα

Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται σχετικά με το πεδίο μελέτης που θα επισκεφτούν.

10:15 – 10:30 **Μετάβαση σε αμπελώνα**

10:30 – 11:00 **Μελέτη πεδίου σε αμπελώνα**

Οι μαθητές/μαθήτριες εξετάζουν την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσεται ο αμπελώνας ως προς τα χαρακτηριστικά της και τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν. Κατανοούν τον αμπελώνα ως ένα οικοσύστημα βιοτικών και αβιοτικών στοιχείων. Παρατηρούν και κάνουν μετρήσεις για να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του εδάφους. Μελετούν το φυτό και γνωρίζουν τα μέρη του και τις λειτουργίες τους και διακρίνουν τους διαφορετικούς τύπους διάταξης ενός αμπελώνα.

Παρακολουθούν ή εμπλέκονται, εάν υπάρχει η δυνατότητα, σε αμπελουργικές εργασίες ανάλογα με την εποχή που πραγματοποιείται η επίσκεψη.

11:00 – 11:30 **Επιστροφή στο ΚΠΕ**

Διάλειμμα – Δοκιμή παλουζέ

11:30 – 12:30 **Παραδοσιακό πατητήρι σταφυλιών**

Οι μαθητές/μαθήτριες παρατηρούν το παραδοσιακό πατητήρι σταφυλιών, ενημερώνονται για τα ήθη και έθιμα που σχετίζονται με αυτό και αναπαριστούν τη διαδικασία πατήματος σταφυλιών υπό τη συνοδεία παραδοσιακής μουσικής.

Διαδικασίες αγροτικής παραγωγής και οικολογικό αποτύπωμα

Οι μαθητές/μαθήτριες, ενημερώνονται για τον σύγχρονο τρόπο καλλιέργειας και την επίδρασή του στο περιβάλλον. Προσδιορίζουν τις μεθόδους και τις πρακτικές καλλιέργειας που χρησιμοποιούνται στην αμπελοκαλλιέργεια ως μέρος του οικολογικού αποτυπώματος τροφίμων. Προβληματίζονται ως προς την ανάγκη και

τη δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών μεθόδων και πρακτικών με άξονα την αειφορία.

Η αμπελοκαλλιέργεια ως σύστημα

Οι μαθητές/μαθήτριες μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες ξετυλίγουν το νήμα της παραγωγής ενός τσαμπιού σταφύλι, αποδομώντας τις διαδικασίες και τις απαιτήσεις της. Προβληματίζονται, συζητούν, ονομάζουν και ακολουθούν τα στάδια καλλιέργειας του αμπελώνα. Ενώνονται με νήμα σχηματίζοντας το πλέγμα της αμπελοκαλλιέργειας αντιπροσωπεύοντας ο/η καθένας/καθεμία σχετικές έννοιες και διαδικασίες.

Κατανοούν τη λειτουργία του αμπελώνα ως ένα σύστημα εισροών και εκροών. Καθορίζουν τις εισροές (απαιτήσεις σε πρώτες ύλες και ενέργεια) σε κάθε στάδιο του συστήματος. Εντοπίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία του συστήματος και τις περιβαλλοντικές επιδράσεις (εκροές) που προκύπτουν από αυτή.

Οι μαθητές/μαθήτριες αντιδρούν αντίστοιχα σε υποθετικές δηλώσεις που διατυπώνονται σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος αναγνωρίζοντας την αλληλεπίδραση των παραγόντων του.

Ετοιμασία για μελέτη πεδίου σε εργαστήριο παρασκευής αμπελουργικών προϊόντων

Οι μαθητές/μαθήτριες ετοιμάζουν ερωτήσεις που θα υποβάλλουν στον/στην αμπελουργό – παραγωγό αμπελουργικών προϊόντων που θα επισκεφθούν. Οι ερωτήσεις αναμένεται να αφορούν στις γηγενείς ποικιλίες αμπελιού που ευδοκιμούν στην περιοχή και στα πλεονεκτήματά τους έναντι των εισαγόμενων ποικιλιών, στις διαδικασίες καλλιέργειας και στις αμπελουργικές πρακτικές που εφαρμόζει, στις αγορές με τις οποίες συνεργάζεται, στα αμπελουργικά προϊόντα που παράγει και στη διαδικασία παρασκευής τους, στη διατροφική αξία και στην υιοθέτηση παράγωγων προϊόντων του αμπελιού στο καθημερινό διατροφολόγιο καθώς και στη σημασία της τοπικής παραγωγής αμπελουργικών προϊόντων για τον βιοπορισμό των κατοίκων και γενικότερα για την οικονομική και κοινωνική ευμάρεια της κοινότητας.

12:30 – 12:40 Διάλειμμα

12:40 – 12:45 Μετάβαση σε εργαστήριο παρασκευής αμπελουργικών προϊόντων

12:45 – 13:05 Μελέτη πεδίου σε εργαστήριο παρασκευής αμπελουργικών προϊόντων - Συνέντευξη με αμπελουργό - παραγωγό

Οι μαθητές/μαθήτριες ξεναγούνται στο εργαστήριο και παίρνουν συνέντευξη από τον/την αμπελουργό - παραγωγό.

Προβληματίζονται ως προς τις επιπτώσεις που προκύπτουν από την εγκατάλειψη της αμπελοκαλλιέργειας στις βιοτεχνίες παραδοσιακών αμπελουργικών προϊόντων.

Εντοπίζουν τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν από την παρασκευή των αμπελουργικών προϊόντων και συζητούν ως προς την ανάγκη υιοθέτησης αειφόρων τεχνικών.

13:05 – 13:10 **Μετάβαση στην πλατεία της κοινότητας**

13:10 – 13:30 **Πλατεία κοινότητας**

Παιχνίδι ρόλων - Αμπελώνας με χαμηλό οικολογικό αποτύπωμα

Οι μαθητές/μαθήτριες συμμετέχουν σε παιχνίδι ρόλων με θέμα τη μετατροπή συμβατικού αμπελώνα σε αμπελώνα με χαμηλό οικολογικό αποτύπωμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ – ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ/ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

13:30 – 16:30 **Επιστροφή στο ΚΠΕ – Δημιουργικές δραστηριότητες**

Σε περίπτωση που επιλεγεί από την ομάδα το ολοήμερο πρόγραμμα (9:00πμ - 16:30μμ) για ανάπτυξη του συγκεκριμένου θέματος, οι μαθητές/μαθήτριες συνεχίζουν το πρόγραμμα με ανατροφοδοτικού τύπου δραστηριότητες όπως:

- Μελέτη σεναρίου εγκατάστασης αμπελώνα συγκεκριμένης τοπικής ποικιλίας.
- Διαδικτυακή έρευνα σχετικά με τις γηγενείς ποικιλίες σταφυλιού και ετοιμασία ενημερωτικού καταλόγου.
- Δημιουργία πρωτότυπων δράσεων για παροχή κινήτρων προς τους/τις αμπελουργούς για μετατροπή συμβατικού αμπελώνα σε αμπελώνα με χαμηλό οικολογικό αποτύπωμα.
- Έρευνα, μελέτη και αξιολόγηση πολιτικών που εφαρμόζονται για τη στήριξη νέων αμπελουργών στη χώρα.
- Έρευνα, μελέτη και αξιολόγηση διεθνών πολιτικών στήριξης της αμπελοκαλλιέργειας.
- Συμμετοχή σε πειραματική διαδικασία που αφορά στην απόσταξη του κρασιού σε ζιβανία.
- Μελέτη της διαδικασίας της ζύμωσης του κρασιού και μοντελοποίησή της.

Στο απογευματινό πρόγραμμα οι μαθητές/μαθήτριες έχουν μεσημεριανό διάλειμμα. Για τον σκοπό αυτόν μπορούν να έχουν μαζί τους μεσημεριανό φαγητό ή το σχολείο μπορεί να κάνει διευθετήσεις για να γευματίσουν σε εστιατόριο της περιοχής.

Συστήνεται όπως οι μαθητές/μαθήτριες:

- Έχουν φωτογραφική μηχανή ή βιντεοκάμερα.
- Έχουν μαζί τους κασετίνα στην οποία να υπάρχουν ψαλίδι, γόμα, μολύβια και χρώματα.
- Είναι κατάλληλα ντυμένοι/ντυμένες, με βάση τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά στην περιοχή.
- Έχουν μαζί τους παγούρι με νερό και δεκατιανό ή κάτι ελαφρύ για να φάνε.
- Φορούν αθλητικά παπούτσια ή παπούτσια για περπάτημα.
- Τα φύλλα εργασίας, τα όργανα ή οποιοσδήποτε άλλος εξοπλισμός χρειάζεται για την εφαρμογή των προγραμμάτων, παρέχονται από το ΚΠΕ.